

درخت رساله موقوتہ صاحب امتیاز و مدیر مسؤولی کفہ مس دادربان

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ՝ ԿՂԵՄԷԱ ՏԱՏՐԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 8

ՈՒՐԱԹ, 19/4 ՄԱՐՏ. 1910

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԿՈՒՆ ԴԵՐԸ

ԻՆՉՈՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԻՐՃ ԵՂԻՐ

ՍՐՏԻ ՀԻՒՆԴՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐԱԹԸ ԳԱԼՊ

ՎԱԹԱՆ

ՄԱՅՄՈՒՆԼԸ ՏԻՇՃԻ

Կղեմես Մ. Տատեան

Օր. Շառլոթ

Արամ Մ. Թորոսեան

Ենթակայ մը

Բուզմէն

Վանդան Վարդերես

Յովհաննէս Մինասեան

Թապիւղ վէ Ճէրրահ

ՏՕՔԹՕՐ Տ. ԹԱՊԻՊԵԱՆ

Ամէրիգոս չքաւ Տարիւնքնոցն ընտան մէկուն 20 ոչ
նէլիք թէճրիպէսիլէ մարութ, պէնիւքէրէ վէ թիւէիւքէրէ
ա՛խո էպրաքը տախիլիլէ վէ ձիւտիլիլ վէ զաւթալիլ
զաւթըն խաթալիլիլ, խաթալիլէ պէշ ոգուքիլիլ
էքը վէ հէնիլիլիլ վէ զանսէրի վէ սալիլիլ իլէլ իւսիլ
մանիլիլ Ամէրիգոս վէ Բնիլիլիլ ոռուլը ճէտիլիլիլ թաթ
պիլիլ թէտալիլ իթվէքտէ տիր: Պէշ զաւթալիլ Շառլոթ Ա.
նանիլիլ ագարթիլիլ զաւթալիլ տալիլիլիլ էքը կիւնսէլիլ
թաթալիլ խաթալիլիլ զաւթալիլ էթալիլ կիլիլ, Փազար վէ
Բնիլիլիլ զաւթալիլ մապաա էթիլիլիլ, ոռուլ Սթանպոլտա
Սթանպոլտա Պապալիլիլ թրամիլիլ ամէվգիլիլիլ մու-
լէնիլիլիլ խաթալիլ թէտալիլ օլունուլիլ: Ճուս
կիւնիլիլ մէճանիլիլ

Ենէլէ ալիլ մահալիլ Օգճըլարտա Սինէմեան էք. էճալ-
խաթալիլիլ տալիլ պուլունիլ

Պիւմիլիլիլ Ծօքթ. Բէնճէնպիլիլ կիւնիլիլ Էօլէտէն
ոռուլ Գաթը Բէօլիլիլ Փազար իօլունտա իսթալիլիլ ձիւթ-
լիլիլ էթիլիլիլ էճալիլիլիլ պուլունիլ:

ՏՕԳԹ. Թ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Եւրպր Երթիյի, Ծեհեկի վե Պէյ սողուգուղը փեթիխասնիսի
իւլէլի մէջքիւն յի միւստէթ ի մէտիտէտէն պերտ քէն-
տիսինէ մէյլէթ իթթիխապ էտիպ քէմալը տրգգաթլա թէ-
տավի էթմէքտէ քէսպ ի իշթիհար էթմիշ օլան Տօքթ. Թ.
Ուղուրլիան էթ. փաթիթաթլաթմըն հէյլէթ ի աթըպպասը
միյանընտա դաթէն մարուֆ. կէրէք էրմէնի խաթաթիտանէ-
սինտէ վէ կերէք Տար իւլ աճէգէտ տաթի խալլի պիր զէ-
ման իճրա ի թէպապէթտէ պուլունմուշ տըր: Միւստէթ ի
գալլիէ զարֆընտա տրգգաթլա թէտավի զունմադ խաթէ-
յէնլէր միւսաթիլէյի Տօքթօղըն թէճրիպէքիարըղընտան վէ
սիսթէմինտէն իթթիֆաստէյէ իսթիճալ էտէճէքլէր տիրքՍիր-
քէճիտէ թրամվայ ճատտէսինտէ Ֆէպիւս ֆօթօղրաֆիտանէ-
սինլին պուլունտուղը մահալտէքի մուսալէնիխանէսինէ միւ-
րամաթ էտիլմէլի տիր: Ֆազիլլէր մէճֆաթնէ:

Մէսանէ վէ Բարի խաթաթլաղլարը տիլլիյաթը քէմալը
իթթիսամլա իճրա օլղաթըր:

ՇԱՅԱՆ Ը ՏԸԳՊԱԹ ՊԻՐ ԻԼԱՆ

Ղըստէտէն հիսմէ 10 ղր:սայ քի Կիւքէնմիշ տիր:Միւլա-
լահազաթը Ախլապիյէ նամ քիթապ Ծ ղր. հալարըղը էլվան
քաթթթն իւղէթիւնտէ մաթպուս կիւզէլ պիր շիրին հէր պիր
թանէսի 20 փարա, պու շիւ ԵՐԼ պաշը միւնասէպէթիլէ
Եէկտիկէրէ վէ խուսուսիլլէ չօճուզլարա հէճիյէ վէրմէք ի-
չիւն չօգ միւնասիպ տիր: Պունտան մատա, պու սօն իքի
էսէրլէր, Եանի: միւլահազաթ իլէ հալարըղը շիր՝ Ատանա
միւլթաճիլի մէնֆատթընա սաթըլաճազ վէ փարասընիւն
նըսֆը օ մազաէտ իչիւն Փաթթիքիսանէյէ թարաֆըմըգտան
թէսլիմ օլունուպ ալտըղըմըզ իլմ ու խապէրի պու դադէթա-
տա իլան էտէճէլիզ: Մազատտէմա պու մազաէտէ տաթթը-
ղըմը Թրմէնիկէ իքի քաթապլար իչիւն, Փաթթիք Սրազա-
նըն ինդըր թահթընտա ալտըղըմըզ իլմ ու խապէրլէր Եէ-
տիմիլտէ մէվճեթտըր: Հէմ պու էսէրլէրին միւնտէրիճա-
թընտ. իսթիֆատէ էթմէք, հէ տէ պաթիւսու ֆէյէքէ-
տէկեանա իանէ վէրմէք իսթէյէնլէր, անլէրի իշթիւրա իչիւն
Դախա զազէթասը խաթիլանէսինէ միւլաթմաթ էթմէլի
իլլէր: Պապը Ալի ճատտէսի: Պէրպէրեան մաթպասըն Ե.38:

ՆՈՐ ԱՅԴ հանդէսը սկսաւ լոյս տեսնել Մարդուսնի մէջ
Փրօֆ. Գ. Թ. Կիւլիանի տրաճուսթեան և անօրէնութեան
տակ և դրուպն. գիտական ճիւղ մթերքով, կարող գրիչներէ
կը բաղկանայ խմբագրական մարմինը: Տարին 10 թիւ պի-
տի տայ 20 ղրշ. Դաթնեգինով յաջողութիւն կը մազթնը
որտադին:

درخت رساله موقوفه صاحب امتیاز و مدیر مسئولی کفہ مس دادریان

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ԿՂԵՄԷՍ ՏԱՏՐԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 8

ՈՒՐԲԱԹ, 1914 ՄԱՐՏ. 1910

ՄԱՐԴՈՒՆ ԴԵՐԸ

Ձեռքդ ինչ որ գտնե ընելու բոլոր ուժովդ
բրե, քանզի ան բու երթալու գերեզմանիդ
մեջ գործ, խորհուրդ, գիտութիւն եւ ի-
մասնութիւն չկայ: ՍՈՂՈՄՈՆ

Ա.

Ո՛վ մարդ, դու յաւիտեանական էակին անքննելի ու խո-
րախորհուրդ ծրագրին մէկ մասը կը կազմես. երբ դու գո-
յութիւն չունէիր, և երբ երկինքն ու երկիրը չէին ստեղ-
ծուած, արեւները, աշխարհները անհունութեան մէջ չէին
սփռուած, ցրցքնած, դուն Յաւիտեանականին անհատանելի
միտքին գաղափարականն էիր, որ քեզ ի յաւիտենից պատ-
րաստեց, որպէս զի, ստեղծագործութեան մէջ առաջին տեղը
տայ քեզի: Անոր հրաշակիրտ մատներուն հրաշալի արտա-
դրութիւնն ես, զարմանահրաշ կազմ ու շէնքդ Աստուած
վարպետի մը հեղինակութիւնը ի վեր կը բերէ: Արարիչը՝
երկինքն ու երկիրը ստեղծելու ու գոտակարգելու ժամա-
նակ միայն հրաման կ'ընէր, «Եղիցի» կ'ըսէր և նոյն հետայն
կ'ըլլար: Բայց չերբ կարգը քեզ ստեղծելու եկաւ Աստուած
հոն կանգ առաւ, մտմտաց, «Եղիցի» չի կրցաւ ըսել, կրկին
մտմտաց, «Եղիցի» ըսել չի կրնալուն համար երկրին հողէն

առաւ կտոր մը և իր վարպետի ձեռքովը շաղախ մը չինեց, ասդին դարձուց, անդին դարցուց միտքին մէջ պատկերացուածը ճշդութեամբ շօշափելի և տեսանելի իրի վերածեց, և ապա իր շունչը ուժգին փչելով դէպի ոնգունքդ եղար շնչաւոր հակ, այսպէս Արարիչը տքնեցաւ, ճգնեցաւ, արիւն արցունք թափեց մինչեւ որ քեզ մէջտեղ հանեց, ասոր համար է որ քու օձիքդ չի ձգեր Ան, ու քեզմէ վազ չանցնիր: որովհետեւ իր հոգիէն հոգի ներշնչեց քեզի, մասնակից ըրաւ Աստուածային անմահութեան: Ինչո՞ւ Նախախնամային այս յոգնավաստակ աշխատանքը: Ան քեզի կեանք կուտայ ու յաւիտենական երջանկութիւն աստեանական ու անդինական աշխարհին մէջ: Դուն ի՞նչ կուտաս Անոր ասոնց փոխարէն, ոչինչ: Վեհ ու վսեմ նպատակի մը համար ստեղծուեցար, որպէս զի մասնակից ըլլաս Աստուածային յաւիտենական անճառելի փառքին ու երանութեանը, որուն համար պիտի պաշտես ու փառաւորես զինք. եթէ ո՛չ Անիկայ քեզի կարօտ չէր, քու ըլլալդ կամ չըլլալդ տարբերութիւն մը չէր ընել: Միլիոնաւոր մարդ արարածներ աշխարհ եկած գացած են, դիցուք թէ դուն պակաս եղած ըլլայիր, Արարիչը ի՞նչ կը կորսնցնէր: Եթէ մեր երկրագունտը նոյն իսկ անհետանայ, իսպառ կորնչի տիեզերքին մէջէն, ի՞նչ նշանակութիւն պիտի ունենար, քանի որ անդին միլիառներով աշխարհներ ու արեւներ կը վիտան անջրպետին մէջ, ու մերինն ալ աննշան ու աննշմարելի կէտ մը կը մնայ անոնց շարքին մէջ: Զինչ գիշերին մէջ գիտա՞ծ ես ասուպները, երբ անոնցմէ մին յանկարծ թռի ու մշտնջենապէս անցնի երթայ, երկինքը իր փառքէն ի՞նչ կը կորսնցնէ, հոն երկինքի վրայ բացութիւն կամ պակասութիւն մը կը տեսնե՞ս: Եթէ նոյն իսկ մեր Արեգակնային գրութիւնը, Միւր Կաթինը իր բոլոր արբանեակներով վերցուի, անէացուի տիեզերքէն, ի՞նչ զգալի տարբերութիւն պիտի կենար կը կարծէք, քանի որ անդին անսահման ու անծայրածիր միջոցի ու պարապութեան մէջ միլիոններով Միւր Կաթիներ, Արեգակնային գրութիւններ, ընթացիկներ գոյութիւն ունին, որոնց շատութեանը ի տես անզօր կը մնան մարդկային հաշիւներ և միտքերը անպարագրելի ու անըմբռնելի գառնալով կ'ապշին կը մնան:

Ուղեւոր մըն ես աշխարհի մէջ, կ'անցնիս կ'երթաս, ինչո՞ւ չի խորհիս թէ ո՞ւրկէ կուգաս, ո՞ւր կ'երթաս, ինչո՞ւ եկար, ի՞նչ պիտի ըլլաս: Մէկ անգամ պիտի ապրիս, գիտցիր թէ ի՞նչու կ'ապրիս և որո՞ւն փառքին համար: Սթէ այս աշխարհէն չուես, երկրորդ անգամ պիտի չի վերադառնաս, ալ հաշիւդ պիտի գոցուի յաւիտեանապէս, անգամ մը մեռա՞ւր, ալ միւս անգամ պիտի չծնիս, որպէս զի երկրորդին աւելի զգուշաւոր ըլլաս, աւելի աղէկ ապրիս, ուրեմն գիտցիր թէ ինչո՞ւ ծնած ես և ո՞ւր կանգ պիտի առնես: Աշխարհս քաթեալքեմ մըն է, մէկ անգամ պիտի երեւնաս հոն, միայն մէկ դեր կատարելու համար, հրեշտակներ և մարդիկ պիշ պիշ նայող հանդիսականներ են, նայէ որ դերդ անթերի կատարես ու ծափեր խլես վերէն, վարէն: Պարսէգ մըն է, մէկ անգամ պիտի տնկուիս հոն, պէտք է շատ ճոխ և արգասասաբեր ըլլաս: Արս մըն է, մէկ անգամ պիտի ցանուիս հոն, պէտք է պտղաբեր ըլլաս, մէկուն տեղը երեսուն, վաթսուն և հարիւր պտուղ արտադրելով: Հոգ չէ ուր որ ծնած ու սնած ես, աղքատ յարկի մը տակ, կամ փառայեղ պալատի մը մէջ, աշխատէ օգտակար դառնալ, բարի նկարագիրովդ, բարերար ազդեցութեամբդ, բոլորանուէր ծառայութեամբդ, տունիդ, թաղիդ, երկրիդ ու աշխարհին: Հիմա որ դուն կ'ապրիս, աշխարհին փառք ու պարծանքս ես, Նախախնամողը քեզի հոն տեղ և դիրք տուած է, դիպուածով չի նիւտուեցար տիեզերքին մէջ, տէր եղիր պարտականութեանդ, զգայ պատասխանատուութիւնդ, գիտցիր արժէքդ: Աշխատէ ծառայել մարդկութեան՝ գործովդ, խորհուրդովդ, գիտութիւնովդ, իմաստութիւնովդ, որոնցմով, դեր մը պիտի ունենաս կատարելագործութեան մէջ, ուրեմն, բոլոր ընդունակութիւններդ, պատեհութիւններդ, առանձնաշնորհումներդ եւ կամքդ նուիրէ անոր որ քեզ ստեղծեց. գոյութեանդ նպատակը ի գործ դիր կատարեալ աշխատութեամբ և հաւատարմութեամբ որպէս զի, սիրուիս գնահատուիս, վարձատրուիս, յաւերժանաս: Հիմա որ դեռ պատեհութիւն կայ, իւրաքանչիւր քայլափոխիդ ուշադրութիւն ըրէ, որովհետեւ սայթաքումները ուղղելու ժամանակ չկայ, առիթը քիչ է,

կեանքը կարճ է: Աշխարհը կայան չունի, կարելի չէ յապաղիլ, ներելի չէ վարանիլ, դադար և հանգիստ չկայ հոս, միշտ պիտի քալես, պիտի յառաջանաս, պիտի հասնիս դէպ ի նախասահմանեալ նպատակակէտը: Կեանքի ճամբուդ մէջ խոչընդոտներ և կնճիռներ կան, պիտի բառնաս, պիտի հարթես զանոնք, աջ ու ձախ հրապոյրներ կան, պիտի չգրաւուիս, պիտի չի բռնուիս անոնցմէ, կենալը մահ է, վարանիլը կորուստ, դէպ ի առաջ: Անոնք որ գիտին կեանքին գոյութեան իսկական նպատակը ու արժէքը, գործնու պաշտօնը, ու միանգամայն կ'ըմբռնեն թէ վաղանցիկ է ու արագընթաց, կը գործեն, կը վազեն, կ'շտապեն, այնչափ շատ գործունին որ ժամանակը չի բաւեր: Խորհողներն ու գործողները գիտեն թէ, կեանքը թէեւ կարճատեւ է, բայց՝ կարեւոր, անցաւոր է, բայց՝ թանկագին: Կ'ուզե՞ս կեանքիդ դերը լաւագոյնս ի գլուխ հանել. պարտիս ունադիր ըլլալ ամէն բանի մէջ, միշտ խոհեմութեամբ պիտի շարժիս, իմաստութիւնը առաջնորդ ըրէ քեզի, առանց խորհուրդի պէտք չէ գործես. կատարես և վայելիս այն բաները որոնք իրաւունցի են, գիտցիր թէ աշխատութիւնը յաջողութեան պայմանը՝ իսկ յաբաժնութիւնը անոր գրաւականն է. ընտրէ Արդարութիւնը իբրեւ կեանքին բուն «լղութիւնը և նմանութիւնը իբրեւ անոր նպատակակէտը: Կեանքը համակ գաղտնիք մըն է, յորում թաքուն կը կենան մարդուս բոլոր յաջողութեան և երջանկութեան իտէալները. ամէն մարդ կարող չէ թափանցիլ կեանքին գաղտնեացը, ամէն մարդուն տրուած չէ հասնիլ գագաթնակէտը բաղձացեալ վեհ իտէալներու եւ մտասեւեռումներու: Ամէն մարդ հարուստ չի ծնիր, և ոչ ալ գիտուն, հարստութեան և գիտութեան գանձարանն է իմացականութիւն և կամք մարդուն, եթէ կարողանայ զայնս գործածել ըստ արժանւոյն:

Պ.

Ազատ կամք ունիս, բայց ազատութիւնդ չարաչար չես կրնար գործածել, սահմանդ որոշուած է, չես կրնար չափազանցիլ. առանց բանականութեան ազատութիւն չունիս, առանց ազատութեան՝ անխմստ է իմացականութիւնը: Իբրեւ մարդ ապրէ այնպէս որպէս վայել է մարդուն, իբրեւ պարտք

կատարէ այն պարտականութիւնները որոնք սահմանուած են մարդուն, իբրեւ իրաւունք վայելէ այն բոլոր հաճոյքները, զորս Նախախնամողը տրամադրած է մարդուն: Ըրէ այն բաները հիմա, որ կարող ես, որ իրաւունք ունիս, որ ուրախութիւն կը ներշնչէ, որ մխիթարութիւն կ'առթէ, որ երջանկութիւն կը խոստանայ: Աշխարհ՝ և ինչ որ անոր վրայ քու տրամադրութեանդ տակն են, պիտի գոհացնես անոնցմով հոգիդ և մարմինդ, սակայն ուշադրութիւն, աշխարհիկ վաղանցիկ վայելքներու գիւրամէտ ոգին պիտի չունենաս. պիտի չի շահագրգռուիս այն ամեն արգիլեալ պտուղներով, որոնց ճաշակին ի տես, մահ պիտի ողջունես:

Տիեզերքին մէջ ինչ որ կան բացարձակապէս կապուած են քու կեանքիդ հետ, ըլլայ արագաթաւալ ահագին գունդ մը հեռուն երկինքի անջրպետին մէջ, ըլլայ մօտ հազիւ նըշմարելի շրջուն փաշի մը ի դէպ Արեւի ճառագայթին, ուզես կամ ոչ դու անոնց հետ սերտ յարաբերութեան մէջ ես, քու կեանքիդ թելերը անոնց հետ կապակցութեան մէջ է, թող ըլլան միլիոնաւոր մղոններով հեռու քեզմէ, քու մտածողութիւնդ է որ մօտ կը բերէ զանոնք ու քեզի կը կապէ, որովհետեւ դու ալ տիեզերքին մէջ քու դիրքդ, գերդ, աղժանիքդ, ոգուտդ ու պաշտօնդ ունիս ու այսպէս՝ կ'ամբողջացնես Աստուածային ծրագիրը: Ինչ որ շուրջդ քեզի համար ստեղծուած են, ոչ թէ դուն անոնց համար: Արարիչը այսքան հրապուրիչ ըրաւ աշխարհը քեզի համար, բնութիւնը կարգադրեց այսքան կանոնաւոր քեզի համար, ամէն բան յօգուտ քեզի կ'ապրի ու կը մեռնի, կ'աճի ու կ'սպառի, սուանց գիտակից ըլլալու իր գոյութեան: Աչքդ վեր առ, դիտէ հեռաւոր սահմանները, գլխուդ վերեւ պըլպըլուն աստղերը քեզի համար կը փալփալեն, երկնից փառքը և երկրիս կեանքը եզրդ արեւը քեզի հարար անընդհատ լոյս և ջերմութիւն կը հայթայթէ: Տես սոխակը՝ քեզի համար կ'երգէ, որպէս զի քեզ հրճուեցնէ: Վարդը՝ քեզի համար կը բացուի, որպէս զի քու սիրտդ ալ բանայ, պարարէ իր հեշտածոր թոյր ու բոյրովը, վերջապէս բնութիւնը իր բիւրաւոր հրապոյրներով և զգլխիչ տեսարաններով հրաւէր կը կարգայ քեզի. դաշտերը, պարտէզները քեզի համար ամէն տարի ի նորոյ կը զարդարուին, կը գեղեցկանան, որպէս զի ուրա-

խանաս, զուարճանաս: Թուշնոց մեղանոյշ դայլայլուհները, զեփիւռին սոյլը, տերեւներուն սօսափիւնը, գետերուն կարկաշիւնը, ալիքներուն մրմունջը և գեղանի ու նազելաճեմ օրիորդին տրտունջը քեզ ուրախացնելու համար են: Պտուղները քեզի համար կը հասունանան, որպէս զի ճաշակեա զանոնք: Դուն ամեն բան պիտի վայելես, բայց նաև պէտք է վայելումը ըլլաս ամենուն, տաղանդդ, հանճարդ, իմաստութիւնդ խաղառ պիտի դնես այլոց երջանկութեանը համար: Քիչ պիտի առնես, շատ պիտի տաս, քիչ պիտի վայելես, շատ վայելել պիտի տաս, քիչ ծառայութիւն պիտի ընդունիս, շատ պիտի ծառայես, այլոց հաճոյքը և վայելքը ըլլալու համար պիտի հատնիս, պիտի սպառիս, պիտի մեռնիս: Մոմը որ լաւ կը ծառայէ իր լուսով ուրիշին վայելք ըլլալու, ինք շուտով կը հալի, կը հատնի. երբ չի վառիր՝ չի հալիր, երբ չի հալիր՝ չի ծառայիր, երբ չի ծառայեր՝ ուրիշին վայելումը չըլլար: Արեւը, որ մշտավառ է, տիեզերքին օգտին համար կ'սպառի, թէեւ այդ սպառումը անզգալի է մեզ, սակայն և այնպէս, վերջապէս Բիւրի շիջանի, թէեւ ապրի ան աւելի քան 5 միլիոն տարի: Դուն ալ երբ պարտակահութիւններդ լաւագոյն կերպով ի գործ կը դնես, իրաւունք ունիս շատ տպրելու, իսկ երբ կեանքդ կանցնի աննպատակ դատապարտեալ ես վաղ ընդ փոյթ կ'որնչելու: Ժամանակ մը պիտի գայ, որ ալ յաւէտ գոյութենէ պիտի դադրիս, ալ արեւը քեզի համար պիտի չծագի, ալ աշխարհէն մաս և բաժին պիտի չունենաս: Ժամանակ մը պիտի գայ և գալու կ'արտորայ, յորում շատերու պէս դուն ալ մոռացութեան պիտի մատնուիս: Կը յիշե՞ս թէ հարիւր տարի առաջ ո՞վ էր քու պապդ, նոյնպէս հարիւր տարի վերջն ալ քու թոռներդ քեզ չպիտի կրնան յիշել: Քիչ ատենէն դուն կ'անցնիս կ'երթաս, և քու տեղդ կուգան գրաւել ուրիշ մահկանացուներ. ալ քու հաշիւդ մաքրուած, լմնցած կ'ըլլայ, ալ ամէն բան քեզի համար իսպառ սնցած, վերջացած կ'ըլլայ, ալ որոնք որ կ'ապրին անոնք կը տիրին աշխարհին, անոնք ևս դերեր ունին կատարելիք լաւագոյն կամ յոռեգոյն, անոնք ևս ընդհուպ բաղդակից պիտի ըլլան քեզի, պիտի չուեն առ յաւէտ: Ապրէ այնպէս որ երբ ժամանակակից մարդիկ մոռնան քեզ, ժամանակի ընթացքին մէջ երբ պատմութիւնն ալ մոռնայ քեզ, քու անունդ թող գրուած ըլլայ կենաց գրքին մէջ, ուր ան ջնջելի պիտի մնայ:

ԿԴՆՄԷՍ Մ. ՏԱՏՐԵԱՆ

Ուրախութեամբ կը հրատարակենք Ասաբագարի Հայունեաց Վարժարանի ուսանողուհիներէն մեկուն հետեւեալ յօդուածը, յուսալով թէ բարոյական դաստիարակութեան ջասագովներ եւ ուսանողներ մեծ հանոյքով պիտի կարդան: (ՄՆԹ. ԽՄԲ.)

Ի՞ՆՉՈՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սոյն ծանօթ հարցին նկատմամբ թեր ու դէմ գաղափարներ յայտնուած են սկիզբէն ի վեր, նոյն իսկ գիտնականներու կողմանէ, ի վեր հանելու անոր բազմակողմանի փուլերը, օգտակարութիւնները և ազդեցութիւնները, առ այդ տրուած բացատրութիւնները և ըմբռնումները կը տարբերին այլազան տեսակէտներու բերմամբ, որոնք կարող եղած չեն լիուրի գահացում տալ մարդկային միտքին:

Ոմանք՝ դաստիարակութիւնը անհրաժեշտ պէտք մըն է կ'ըսեն գիտատի սերունդին, որպէսզի անոնք ապագային ազատօրէն մուտ գործեն բարձր դասակարգերուն մէջ, «հայ լայֆ» կեանք մը վայելեն ու հասարակութիւններու կողմանէ իրենց հասցէին չռայլուին յարգանք ու մեծարանք: Ուրիշներ դաստիարակութիւնը կը նկատեն իբր մարդավայիլ զարդ, զարկ մը տալու համար բարձր շրջանակներու ու կենցաղագէտներու յարաբերութեանց մէջ: Ոմանք առանց ըմբռնելու դաստիարակութեան բուն նպատակը ու օգտակարութիւնը, նախապաշարումէ կամ բնական ու սովորական փափաքէ մղուելով կ'ուզեն միայն ծնողական պարտականութիւն մը կատարած ըլլալ, դաստիարակելով իրենց զաւակները մինչեւ որ անոնք որոշ տարիքի ու հասակի մը թեւակոխեն, ու անկէ հտքը դպրոց, կրթութիւն ոչ միայն ընդանակութիւն չունին այլ նաեւ ծաղրելի բան մը կը դառնայ իրենց աչքին առջեւ:

Ուրիշներ քայլ մը ևս յառաջանալով կ'ըսեն թէ, դաստիարակութիւնը լաւագոյն միջոց և անհրաժեշտօրեն զգալի պէտք մըն է գործնական կեանքի մէջ յաջողելու, առեւտրական աշխարհի մէջ բարձր դիրք մը գրաւելու համար: Արդարեւ դաստիարակութիւնը ճշմարիտ պայման մըն է կեանքի ելեւէջներուն, իրադարձութիւններուն և այլազան դրժ-

ուարութիւններուն մէջէն յաղթական դուրս գալու , կեանքին պահանջները ապահովելու և մեր գոյութիւնը պահպանելու համար , սակայն և այնպէս , տառապանք տակաւին իրական դաստիարակութեան սահմանը չեն ամբողջացներ : Ուրիշն ի՞նչ է բուն նպատակը դաստիարակութեան , կրթութիւնը այն տառն , լիակատար և երջանկաբեր կ'ըլլայ երբ ուսանող մը իր մտաւորականին հետ միասին բարձրացուցած բարոյական կրթութեան մակարդակը առանց բարոյական կամ հոգեկան կրթութեան , առանց սրտի , զգացումի և կամքի ազնուացման , ներուժի մեզ ըսել թէ , առ ոչինչ պէտք է գրեւ չոր ու ցամաք դաստիարակութիւնը : Եւ չեմ ըմբռներ ու նոյն իսկ չեմ ընդունիր այնպիսի դաստիարակութիւն , որ իմ ֆիզիքական ու մտաւորական պէտքերուս հետ միասին լիակր յազուրդ չիտար նաև իմ բարոյական կեանքիս կարիքիս : Առանց այս ուսման , նուիրական երրորդութեան կիրառումին ես չեմ երեւակայեր վարժարան մը , որ իր ուսանողներուն լաւագոյն կրթութիւնը ջամբած ըլլայ : Առանց մէկուն միւսը պիտի կորնցնէր իր կարեւորութիւնն ու նշանակութիւնը : Առանց իմացականութեան՝ բարոյականն ալ ինքնին շատ տաղտկալի պիտի դառնար : Սրբազան պատմութեան Սաղմոսները և Մարգարէութիւնները սոսկ բարոյական տափակ ներշնչումով գրուած ըլլային , սրտերու և մտքերու մէջ համահաւասար ներգործում մը պիտի չունենային , բայց անոնք գրուած և արտայայտուած են այնպիսի վեր բանաստեղծական ու հրետարական ոճով , որոնք գոյութիւն ունենալէն ի վեր բխում են ընդգրկողներու զգացումին և մտքին վրայ ազդելով զանոնք այլափոխած , խոնարհեցուցած դէպ ի փրկութիւն առաջնորդած են :

Իսկ ֆիզիքականապէս տկար մարդու մը մէջ , ո՛չ կատարեալ իմացականութիւն , ո՛չ ալ անթերի բարոյականութիւն կրնայ գոյութիւն ունենալ կարծեմ : Բայց էականը սա է թէ , առանց բարոյականութեան միւսները այս կեանքին վաղանցիկ պիտոյքը և քահանայքը միայն կ'ապահովին , գերեզմանէն անդին չեն զօրեր , մինչդեռ բարոյականութիւնը կ'ընկերանայ , յաւիտենականութեան հետ : Ո՞վ պիտի ուզէր քրտնաթոր հիւծել ընկճող կեանքի մը բեռան տակ , անգիտակից կեանքի անմահութեան և դրախտի գոյութեան , նաև

անտեղեակ մահուան, որ ուրիշ բան չէ, բայց միայն Աստ-
ուածային արեւի մը սրբազան ծագումը կանխող վերջալոյս
մը: Ո՛րքան կրնայ զարգանալ, բարոյանալ մարդ մը որ զանց
ըրած է մարդկային իմացական ձգտումներուն ամենագեղե-
ցիկը, ամենակարեւորը: Դաստիարակութեան գերազանց
նպատակը պէտք է ըլլայ սրտի և մտքի հաւասար զարգա-
ցում, որքան գործնական՝ նոյնքան բարոյական անհատներ
պատրաստել, նկարագրիներ շինել, սատարելու համար ա-
պագայ սերնդեան բարոյական մակարդակին բարձրացման
վեհ գործին ու կատարելագործութեան Աստուածային իտէ-
ալին:

ՕՐ. ՇԱՌԼՕԹ

ՀԱԿԻՐՃ ԵՂԻՐ

«Համառօտութիւնը ամենալաւ յանձնարարականն է ա-
տենախօսութեան, ըլլայ ծերակուտականի մը, ըլլայ առե-
նաբանի մը մօտ:» (Կիկերոն)

«Պօքերը տերեւներու կը նմանին, ուր անոնք առատ
են, հոն խելքի արգասիքը հազուագիւտ է:» (Փօփ)

«Ուրքան նուակ խօսք, այնքան լաւ աղօթք:» (Լուքեր)

«Բոլոր խօսածներուդ և գրածներուդ մէջ համառօտ ե-
ղիւր:» (Ճօնսթիլ)

«Հասկցունք կամ ոչ համառօտութիւնը շատ լաւ է:»
(Պըքլը)

«Ամփոփումը միայն յաղթէ:» (Ջարլս Պֆաքըն)

Համառօտութիւնը իմաստութեան ոգին է, ինչպէս հան-
ճարի: — Գոհարները չեն գնահատուիր ստուար ծանրու-
թեամբ: — Հասարակ օգը զոր դիւրաւ կրնանք շարժել մեր
շունչովը, երբ կը սեղմուի՝ վառօդի ոյժ կ'ունենայ և կը
ճեղքէ ապառաժները: — Համոզումի մեղմ հոսանքը կրնայ
հոսիլ մոքի մէջ առանց հետք մը թողելու: — Թող անիկա
իբրեւ սահանք գայ ու հարուածէ, այն ատեն առջեւը եկած
ամէն բան կ'աւլէ կը տանի: — Լոկ խօսքեր ըստ բաւակա-
նի աժոն և առատ են: Սակայն գաղափարներ որոնք կ'ո-
գեւորեն և բազմութիւնները խորհրդագործութեան կը մղեն:

իբրեւ ոսկի հանքէն կուգան :

Կապարի զանգուած մը երբ գնդակի վերածուի աւելի զօրաւոր և աւելի անխուսափելի կ'ըլլայ : — Եթէ կ'ուզես հիմնական գործ մը արտագրել և օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել՝ այժերդ կեդրոնացուր :

Սայրըս Ուֆիլիտ իրեն այցելութեան եկողներուն կ'ըսէր «Կակիրճ եղէք, ժամանակը խիստ թանկագին է : Ճշգուծութիւնը, ուղղամտութիւնը և համառօտութիւնը կ'հանքի կարգախօսներն են : — Երբէք երկար նամակ մի գրեր : — Տարիներ առաջ երբ ես Ատլանտեանի ընդծովեայ պարանը կը գետնգէի, Անգղիա խիստ կարեւոր նամակ մը ղրկելու առիթը ունեցայ : Կաւանօրէն այդ նամակը վարչապետի և թագուհիի կողմէն պիտի կարգացուէր : — Ըսելիքներս գրեցի, քանի մը թերթ թուղթ լեցուց, յետոյ քսան անգամ աչքէ անցուցի և ջանացի համառօտել, վերջապէս ըսելիքներս մէկ թերթ թուղթի վրայ ամփոփելու յաջողեցայ : — Նամակը ղրկեցի, յարմար տոնին պատասխան ընդունեցի : Պատասխանը գոհացուցիչ էր : — Կը կարծէք որ այսքան լաւ պատասխան մը պիտի կրնայի ընդունիլ եթէ նամակս գրեալ ըլլար կէս երկրօտանալով թերթերու վրայ : Ոչ երբէք : Հակիրճութիւնը հազուադիւրս ձիւք մըն է : անիկա շատերուն բաղգը շինած է :»

Փէնելոն կ'ըսէ, «Հարագոտ ընտիր ճաշակը քիչ խօսքերով շատ բան ըսելու, մեր գաղափարներուն մէջ ընտրութիւն ընելու, և խօսքերուն մէջ կարգ կանոն դնելու, և հանդարտօրէն խօսելու մէջ կը կայանայ :»

«Եթէ կ'ուզես ճաքող ըլլալ» կ'ըսէ Սութհի «հակիրճ եղիր, խօսքերն ալ արեւու ճառագայթներուն կը նմանին, որքան խտացած ըլլան, այնքան խորունկ կ'այրեն :»

«Եթէ մէկը չունի ուրիշ նպատակ բաց միայն ճշմարտութիւնը խօսիլ» կ'ըսէ Սթիլ, «կրնայ քիչ խօսքերով շատ բաներ ըսել :»

Յունաստանի հօթը իմաստուններուն համբաւը գլխաւորաբար իւրաքանչիւրին երկու կամ երեք խօսքերու նախադասութիւն մը խօսած ըլլալուն մէջ կը կայանայ :

«Ազգերոն հանճարը անոնց առաքինութեան մէջ կը կայանայ :»

Թրայըն իտուրտ կ'ըսէ. «Ըսելու բան մը ունեցիր՝ ըսէ
և երբ լմնցնես կեցիր:»

«Ճիշդ ժամանակին և ուղիղ կերպով խօսուած խօսք մը
կրնայ հազարաւորներ շարժել:» Դանիէլ Վեպսր
ԱՐԱՄ Մ. ԹՐՈՍԵԱՆ

ՍՐՏԻ ՀԻՒՆՆԴՈՒԹԻՒՆ

[Շար.]

ՋԵՐՄԱՆԻ ԵՐԹԱԼՍ

Հ Բ Ա Շ Ա Լ Ի Բ ՈՒ Ժ ՈՒ Մ Ը

Նոյն ամսուան եղանակին մեր ազգականներէն ոմանք
մօտակայ ջերմուկ մը երթալու կը պատրաստուէին. ես ալ
ընկերացայ իրենց, թէև Տօքթ. Տատը կանխապէս թոյլա-
տրած չէր առարկելով թէ նպատաւոր չէ ինձ համար: Հե-
տեւաբար ես ալ օգափոխութիւն մը ընելու միտքով գացի:
Ջերմուկը կը գտնուէր քաղաքին արեւմտեան կողմը, ութը
ժամ հեռաւորութեամբ, ցած գիրքով բացօթեայ տեղ մը,
բլուրի մը կուշտին վրայ, ծանօթ Պուլաւանը անուանով:
Վրաններու տակ կը բնակէինք: Հոն գտնուողները օրը 2—3
անգամ տաք աւազանը մտնելով կուշտ ու կուռ կը վայելէին
այդ բնական բաղնիքին բոլոր հեշտալի հաճոյքները, իսկ
այս մահկանացուն հանդիսատես կ'ըլլար միայն հեռուէն.
քանի մը օր վերջը սակայն ալ ճարս հատաւ, փորձ մը կա-
տարելու զօրաւոր փափաք մը արթնցաւ իմ մէջս, և այդ
փափաքը բարեկամներու ստիպումին հետ միանալով վեր-
ջապէս միւրճուեցայ տաք ջուրին մէջ, քառորդ ժամ մը կե-
ցայ. թէև տաքութեան սաստկութիւնէն սիրտս քիչ մը ուժ-
գին կը տրոփէր, բայց միւս կողմէն բովանդակ մարմնոյս
մէջ հեշտանք և հանգստութիւն մը կ'զգայի, մեծ տարբե-
րութիւնն ու բարեհար ազդեցութիւնը սակայն գիշերը երե-
ւան եկաւ, ըստ առաջնոյն ալ չէի նեղուէր, և թէ այլ ևս
երեկոյները ակորժակով ու հանդարտ սրտով կերակուր կ'ու-
տէի. մինչդեռ առաջ կերածս զիս կուտէր, հիմակ այդ ան-

պատեհութիւնն ալ անհետացած էր բարեբաղդաբար: Ասոր վրայ համարձակեցայ օրը երկու անգամ աւազան մտնել եւ թէ այդ հանքային տաք ջուրէն քիչ մը խմելով փորձ մը կատարելու մտադրութիւն մըն ալ ունեցայ. կուլ տուի, բայց շատ դժուարաւ վար գնաց, որովհետեւ իր տարօրինակ բաղադրութեան պատճառաւ անտանելի համ ու հոտ մը ունէր. կրկին յամառեցայ խմել. ո՛չ միայն կը խմէի, այլ անով չգիտեմ ուրկէ միտքս ինկաւ կերակուր ալ եփել կուտայի. զարմանքս որքան մեծ եղաւ երբ գտայ թէ կերակուրները, մասնաւորապէս բիլաւը շատ համով կ'ըլլային, հարկ չկայ ըսել թէ ալ ամէն ատեն անով կերակուր կ'եփէինք, և ուրիշներն ալ հետեւեցան մեր օրինակին, հաստատելով թէ շատ գոհ էին այս անակնկալ փորձէն և թէ կարծես այդ հանքային բաղադրութիւնը կերակուրները ալ աւելի համեղ դարձնելու մասնաւոր բայց անհասկնալի յատկութիւն եւ առաւելութիւն մը կը պարփակէր իր մէջը:

Որեւէնայն ժամանակ հակադրութիւն մըն ալ ի գործ կը գնէի ես: Քառորդ ժամ հեռուն ձորին մէջէն կարկաչիւն գետակ մը կը հոսէր տեղ տեղ խորունկ լճակներ գոյացնելով. ամէն կէս օրին ուրիշ ընկերներու հետ կ'երթայի այդ պաղ ու ջինջ ջուրին մէջ ալ լոգանք մը կատարել մեծ հաճոյքով, մանաւանդ լողալու մարմաջով, կարծես հոնկէ ալ ուրիշ կայտառութիւն մը կ'ստանայի. այսպէս պաղ եւ տաք ջուրին մէջ ինքնաբերաբար ու անգիտակցաբար փոխն ի փոխ կատարած ինքնաջրաբուժութիւնս մէկ խօսքով վերակենդանացուց ու կազդուրեց զիս, ուսերուս և բազուկներուս յօդաւածացաւ ու կուրծքիս երբեմնի անձկութիւնը անհետացած էր գրեթէ: Այս անակնկալ ու պատահական ֆիզիքական բարեշրջումն ու բարւոքումը չգիտեմ աւելի օգտափութեամբ վերագրել, թէ սոսկ ջերմուկի ու լոգանքներուս բարեբար ազդեցութեան. վերջապէս զգալի առողջութիւն և առուգութիւն մը ձեռք ձգելով քաղաք վերադարձայ: Այն տարի յիշեալ ջերմուկը գացողներուն ամենքն ալ վերադառնալէն չարաթ մը վերջը սաստիկ ջերմով տառապեցան, միայն ես էի անոնց մէջ, հրա՛ջք, բացառութիւն կազմողը. հոն կրկին անգամ կը նշմարէի բնութեան սխրանքն ու քմայքը. ասոր պատճառն ու բացատրութիւնը

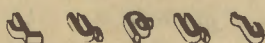
ուզեցի իմանալ Տօքթ. Տատէն, պատասխանեց թէ արդէն գոյութիւն ունեցող հիւանդութիւն մը երբեմն բացասական դեր կը կատարէ, տրամադիր չըլլալով ուրիշ մըն ալ հիւրնկալելու, և թէ բնութիւնն է մեծ վարպետը, և այս բարեւար դէպքն ալ անոր ոչ հազուադէպ քմահաճոյքներէն մին է: Բժիշկին զարմանքը մեծ եղաւ իմանալով թէ մեծապէս օգտուած էի ջերմուկ երթալէն, բայց անիկա հիւանդութեան տարբեր փուլերուն և երեւոյթներուն և յօդացաւութեան վերաբերեց այս բարւոք և զգալի տարբերութիւնը: Ալ հանգիստ էի ժամանակ մը(*): Յաջորդ տարին տարին դարձեալ գոցի բայց այս անգամ քաղաքին արեւելեան կողմը գտնուող «Թէրպիլի»-ի ջերմուկը. սա մերձակայ գիւղէ մը առած էր այս անունը, հանդիպակաց բլուրներու միջեւ անհրապոյր դիրք մը ունէր, գիշերները բիւրաւոր մօզուկներ կը վխտային մեր շուրջը իրենց յաւերժանուագ վզվզութիւն ձրի եղանակովը. թէև հոն խրճիթի մը խցիկը ապաստանած էինք, սակայն այս ինքնակոչ անպիտան հիւրերը գիշեր եղածին պէս գունդագունդ կը խառժէին մեր վրայ, և ժամ մը իսկ հանգիստ քնանալ թող չէին տար. հետզհետէ անտանելի դարձաւ անոնց ներկայութիւնը. այս յամառ չաւաճները վանելու մօտին ի գործ դրուած բոլոր հնարքները ի դերեւ ելան: Մէկ քանի օրէն մեկնեցանք անկէ, գրեթէ ոչինչ օգտուած ըլլալով:

Ձերմուկները ո՞րքան օգտակար կրնան հանդիսանալ, ապիկա հիւանդութեանց տեսակովն ու փորձովը միայն կարելի է հաստատել: Երբ հիւանդութիւնը յօդացալի (կութ), յօդուա-

(*) Մեր ընթերցողներուն պէտք է որոշ կերպով սա կէտը հասկցնենք թէ, որտի հիւանդութեան ենթակայ մը այս կամ այն առողջապահական միջոցներուն շնորհիւ կրնայ մեծապէս բարւոքիլ, ասկէ չի հետեւցուիր որ հիւանդութիւնը անհետացած կամ բուժուած է իսպառ. ժամանակի տեւողութեան մէջ ամենադոյզն պատճառներով հիւանդութիւնը կը գրգռուի նորէն: Մեր պատմութեան հետեւողները յառաջիկային պիտի տեսնեն թէ քանիցս մահամերձ վիճակներու հասած, կրկին առողջացած, կրկին կազդուրուած եմ, բայց երբեք հիմանց բուժուած: Սրտի հիւանդութիւնը անբուժելի է:

ծաղաւի ու մկանաղաւի հետեւանք է, բժիշկներու յայտարարութեան համեմատ կրնայ նպաստաւոր ըլլալ, ինչպէս ինծի եղաւ : Անոնք որ ջերմուկներ երթալու դիւրութիւն չունին բայց միեւնոյն ասեմ տաք ջուրի լոգանքի պէտք կ'այ, կրնան յաճախ բաղնիք երթալ, քրական բաղնիքը գոնիկ հիւանդութեանց, մանաւանդ մկանային յոգացաւորութիւններուն համար մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ կ'ըսեն Անգլիացիք : 'Իծբաղդաբար մեզմէ շատեր չեն գնահատեր կամ չեն գիտեր մեր բաղնիքներու առաւելութիւնները, մինչդեռ Եւրոպացիք, որ մեր դուրսեամբ բաղնիք չունին, անոր անը կը փաշտեն, ինչ որ երբ գտնեն, պատահաւ եւ մեր վնասած դրամին մէկ փանի պատիկը վնասելով անոր օգտակարութիւնները բնութիւնելու : Աժան բաղնիք առատ ջուր գնա ուղղուէ անոր մէջ, ահա ամենէն ազդեցիկ դիպել միջոց, երբ կ'ըմբռնենք անոր յարգը : Մեր բաղնիքները աղփաս դասակարգին համար ջրաբուժական լաւագոյն հիւանդանոցներ են, դիւրամասշտի պայմաններով :

(ԵՆԹԱԿԱՅ ՄԸ)

Թաթիր վաքան, ճենեքմէքեան,
Գալալիւր սանա հեր տէմ սուզան.
Հայաթ, իւմիս սենսէն Ֆէյզան
Թաթիր վաքան, շիրին վաքան :
Վաքանփէրվէր Ֆեսաֆեարան,
Հէմ գահրէման շէպապ, սիւպեան,
Ուղուրունա տօֆթիլիւր գան,
Թաթիր վաքան շիրին վաքան :
Վէ է՛յ վաքան սէն սին ազիզ,
Հէր ազվամա օլսուն լէզիզ,
Համա Ալլահա կէօրսիւֆ շէն պիզ,
Թաթիր վաքան շիրին վաքան :
Վաքան իսմի դայեթ ճէլիլ
Պիզսէֆի շէվզ պուլա տէլիլ,
Օլմա մահզուն, է՛յ սէն ալիլ,
Շիմսի ազաւ քաթիր վաքան :
ՎԱՐԴԱՆ ՎԱՐԴԵՐԵՍ

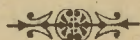
ՄԷՐԱԹՐ ԳԱԼՊ

Հալիմ փերիշան կէօնլիւմ տիվանէ,
Բուհըմ տա խարապ, գալմըշ պիր հանէ,
Գալպտէ աչըլմըշ գանլը հարատան
Տէտիմ.— «Ունուլթուլ պէնի հարատան»

Օլ կիրտապ ը գալպ պին տէրտլէ ճուշէն,
Շէմսի իւմսիտլէ օլույօր բուշէն,
Շու տիտէլէրտէ «իրիշքլէ սէյլապ»
Սիրիշքէ պէտէլ փարլար աֆիթապ:

Պէնտէ իյթիգաթ հօգքէն ճէնապէ
Աշըգը մէճնուլն օլտուլմ միհրապէ,
Պիշարէկհանըն ինթիգամընը
Ալըր Ալլահ, հօգ էտէր նամընը:

(ՐՈՒՋՄԵՆ)

ՄԱՅՄՈՒՆԼԸ ՏԻՃՃԻՆԻՆ ՍԷՐԿԻԻԶԷՇԹԻ

Հափսխանէտէն թէքրար փափազ էֆ. իւլէ պիրլիքտէ
աւտէթ էթտիք: Փափազ քիլիսէյէ տօղրու կիրմէքտէ օլ-
սուն, միւմաիլէյհտէն այրըլտըղըմտա տէրին տիւշիւնճէլէրէ
տալտըմ. պու հալ տէրէճէի նիհայէտէ մէրազըմը մուճիպ
օլտուղունտան այագլարըմ իլէրի կիրմէյօր իտի: Արթըգ
խաֆլ ու խաշիլէթի պէրթարաֆ էտիպ, թէքրար թէվգիֆ-
խանէյէ տօղրու կէրի տէօնտիւմ, եէք նազարտա թէվգիֆ-
խանէնին էթրաֆընըն գօրտօն ալթընա ալընմըշ օլտուղու-
նու միւշահէտէ էթտիմ. զապթիլէլէր թարաֆընտան օրա-
լարտա տուրմամագլըղըմ իխթար օլունմասը իւզէրինէ,
հապսխանէյէ հազըն պուլունան միւշթէրիլէրիմտէն հաստըգ-
ճը Սօղոմնըն էվլինտէ ըշըգ հանըյօր օլտուղընը կէօրտիւ-
յիւմտէ, հէման օրայա սիվիշտիմ: Պիրազ օթուրուպ մէսէ-
լէյի անլաթտըգտան սօնրա, հէր նէ գաստար օտամա կիտիպ
հաթմագ արզու էթտիմ իսէտէ, պիլատէսիլլէ մէյուս վէ միւ-
քէտտէր օլտուղըմտան կէօզիւմէ ասլա ույգու կիրմէտիլի

կիպի, օտամտա եափա եալընըզ պուլունաճաղըմը վէ զաթէն սապահընտա փէք եագըն օլտուղընը տիւշիւնտիւշիւմտէն տօսթըմըն խորարը իւզէրինէ օրատա գալմագըղըմը թէրճիհ էթտիմ: Էվլին տամընտան թէվգիֆխանէ ճիվարը լայըգըյլա կէօրիւնմէքտէ խտի: Տամա չըգտըզ վէ քէմալլ մէրագ վէ տըգգաթ իլէ էթրաֆը իսգանտիլ իթմէյէ պաշլատըզ:

Շաֆագտան եարըմ սաաթ էվվէլ հապսխանէնին գափուլարը աչըլարագ, միւսէյլահ 40—50 աւքեր վէ զապիթանտան մուհաթ պիր գաչ քիշինին Թահթա գալէյէ տօղրու կէօթիւրիւտիւշիւնիւ կէօրտիւք: Իշպու մահալ պիր վասի մէյտանլըզ օլուպ հէմ հապսխանէյէ եագըն, հէմ պուլունտուղըմ էվլին տամընտան թէմամըյլա միւշահէտէ օլունույօր խտի: Զին սապահ իշէ կիտէնլէրտէն պազըլարը իշպու ասքեր գալապալըղընը կէօրմէլէրիյէ ֆէվգ էլ ատէ պիր զուհուրաթ օլտուղընը սէզէրէք, տուրուպ ուզագտան ուզաղա սէյր էթմէքտէ վէ պազըլարը եավաշ եալաշ ասքեր գալապալըղընա տօղրու իլէրիլէմէքտէ խտիլէր, Թախթա գալէյէ կիտէնէ գատար փէյտէրփէյ խալըճա իզտիհամ թօփլանտը:

Թախթա գալէյէ տօղրու աթֆը նազար էթտիյիմտէ կէօրտիւմ քի, ասքերլէր օ մէյտանլըղըն էթրաֆընը քեա-միլէն գուշաթմըշ, մահուտ էսքի ըէթիմին մահքէմէ հէյէթի տախի ճէլլատ մագամընտա ալագտա տուրմագտա վէ ասըլաճագ օլան օլ պէշ քիմսէլէրէ } միւնթազըր պուլունմագտա խտիլէր: Պու սօնրաքիլէր օրայա տախիլ օլտուղլարընտա շաֆագ զաթէն սէօքմէքտէ օլուպ, օ վասի մէյտանլըղըն օրթասընտա պիր տար աղաճը միւշահէտէ օլունմաղա պաշլատը: Իւզէրինտէ իլմէք էտիլմիշ պիր սըրատա պէշ թանէ իփ վար խտի: Մահքիւմէրի իթէլէյէրէք օլ վէխիմ տար լաղաճընըն ալթընա կէօթիւրտիւլէր: Իշպուս տար աղաճընըն ալթընտա եարըմ աըչըն եիւքսէքլիյինտէ իւզէրինէ պասմագ իչիւն պիր թախթա գօնուլմուշ խտի: Պու պէշ ֆէտաիլէրի մէզքիւր թախթանըն իւզէրինէ պասթըրարագ սըրալայըն տուրտուրտուլար: Հէման օլ էսնատէ գաթլլարընա չըգան ֆէրման սապահըն սիւքիւնէթի իչէրիւիլնտէ եիւքսէք փէրտէտէն գրաաթ օլունտու: Ֆէրմանըն գրաաթընը միւթէագիպ հէման Փանոս «Ալլահ աչգընա պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէքլիյիմէ միւսաատէ պուլուրըն» տէյիւ նիտա էթտիքտէն սօնրա, գահրամանանէ պիր սու-

րէթոտ պիւա ֆիթուր «էֆէնտիւէր պու ֆիթուր եազանտա
գապահաթ հոգ, «գատը անլայըշա կէօրէ ֆէթվա վէրեր» սի-
զին կիպի ըիշվէթ հէյէն, միլլէթ, տէվլէթ խըյանէթի, մէ-
մուրիյն սըֆէթինտէ մէմուլիքի սօյան հէզըյալար թարա-
ֆընտան հազգըմըղտա ֆէնա խապէր վէրիւտիյի իշիւն, պիզ
ճիւմէմիզ, պիզայր ի հազգին, վէլաքին վաթանըն սէլամէթի,
մէմէքէթին իմարէթի վէմիլլէթին հիւրրիյէթի ուզըռնա ֆէ-
տա օլունույօրուզ. պիզ շիմտի ինթիգամըմըղ տլամայըզ, լա-
քին ինանըրըզ քի ճէնապը Հազգ, ատիլ ի մութլազ, թա-
րաֆըմըղտան սիզտէն վէ էվլատարընըղտան պիր կիւն ին-
թիգամըմըղ ալանազ տըր» տէյիւ ֆէրեստ էթտի:

Պունըն իւզէրինէ Ծառուկեան Թորոս հէման քէլամա ա-
զազ իւէ, «Պիզի նահազգ հէրէ էօլտիւրիւյօրուընըզ, պիզիմ
չալընըզ չապալատըղըմըղ քէնտի մէնֆաաթըմըզ իշիւն օլ-
մայըզ, վաթանըն սէլամէթի վէ միլլէթին սէատէթի իշիւն
խտի: Նահազգ հէրտէ էօլտիւրիւմիւզիւ վէ նահազգ հէրտէ
գան տէօքտիւրիւնիւզիւ պիր կիւն անլայտազսընըզ, պիզ
էօլմէյինճէ, վաթան տիրիւմէզ, պու հօլտա տէօքիւլէն գան-
լար, Թիւրքիա թօփրաղընը միւնպիթ գըլանազ տըր, վէ
այնի վազթտա ֆիզուլի հէրէ տէօքիւլէն գանլար ինթիգամ
տէյիւ նիտա էտէճէք տիր: Կէնճ Ֆամիլիամ համիլէ տիր,
տօղանազ օլան էվլատըմ սիզին էվլատարընըղտան ինթի-
գամըմը ալանազ տըր, Ալլահ ատիլ տիր»^(*) տէտի:

Տիկէրլէրինին քիւլլիյէն նութգլարը թութսուլմուշ օլտու-
ղունտան, աղըզլարընտան պիր քէլամ պիւէ չըգարմաղա
միւզթէտիր օլամատըլար:

Պու պէշ ֆէտաիլէրին հէման եանը պաշընտա, միւտ-
տէթլէրի տզ գալմըշ օլուպտա, խատտէթէն հապսխանէտէն
ճէլպ էտիւմիշ օլան պիր գաշ թիւրք գաթիլլէրի տուրույօր
խտի: պունլար իլէրի կէշիպ իփլէրի ֆէտաի գահրամանլարըն

(*) Թորոսըն էն պէօյիւք պիր խաթաու պու էվլէնմէսի
մէսէլէսի տիր: Քէնտիսինին հիւքիւմէթ թարաֆընտան
թէագիպ օլունուղընը վէ պիր կիւն հազայը էլէ վէրէճէյինի
պիւտիլի թագտիրտէ, էվլէնմէք ճաիզ տէյիլ իտի: հէնուզ
ալթը այլըզ էվլի օլտուղը հալտէ պիր կիւն Կիւրին չար-
չուրընտա կէզէրքէն տէրտէսթ օլունմուշ տըր: (ՄՆԹ. ԽՄԲ.)

պողազլարընա կէշիրտիւէր, պու խըզմէթլէրի իշիւն անլէրէ մէմուրլարտան պիրիսինին փարա վէրտիյինի կէօրտիւմ, պու ճիհէթ մէրազըմը մուճիպ օլտու իտէտէ, նէ սէպէպէ մէպնի վէրիւտիյինի քէշֆ էտէմէտիւմ. իլէրիտէ անլաշըլտը քի, օ փարա իփի թագտըզլարը իշիւն իւճրէթ մագամընտա վէրիւլիպ փարա տա գտն պէտէլի թէսմիյէ օլունուր իմիշ: Իքի Թիւրք գաթիլէրի պէօլէճէ իփլէրի կէշիրտիքտէն սօնրա շէհիտլէրին այագլարընըն ալթընտան թախթայը երթէրէք կէրի չէքիտիլէր: Եւ րապպիւմ, օ նէ՛ տէհշէթլի պիր սաաթ իտի, վէ օ նէ՛ միւտհիշ վէ վէհմնաք պիր մէնգարէ: Ձէվալլը Փէտաի շէհիտլէր, տէհշէթլի վէ հէյպէթլի պիր սուրէթտէ սարուրմայա պաշլայարագ վիճուտլարը լաթիք կիպի գալզըպ գալզըպ էնմէյէ պաշլատը, վէ տիլլէրի աղըզլարընտան պիր գարըշ տըշարըյա սարգտը. պու ոըրատա իշպու տիլուզ վէ տիլսրաշ մէնգարէյի սէյր ու թէմաշէ էտէնլէրին աղըզլարընտան ֆըրլաթտըզլարը «Ալլահ, Ալլահ» տէյիւ նիտալարը արշը ալայա չըգմագտա վէ ինտան իւզէրինէ պիր տէրէճէ տահա տէհշէթ պրագմագտա իտի, պունլարըն միյունընտա ալէլիսուտու գատընլարըն ֆէրիատ ու ֆիղանը տահա զիյատէ սուզիշ օլմասըյա, ինտանըն տէհշէթ խաֆվ սւ խաշիյէթ վէ մէրագընը պիր գաթ տահա արթըրմագտա իտիլէր: Շէհիտլէրին վիճուտլարը հարաքէթտէն տուր օլունճա, թէսլիսի բուհ էթմիշ օլտուզլարը անլաշըլտը: Հէր շէյ պիթտի: Պիր տագիզէ էվլէլ սէն վէ շամաթալարըյա տար աղաճընըն ալթընը տօլտուրան քիմաշէլէրին տիլլէրի, էպէտի սիւքիւնէթէ հիւքմ օլունտուլար: Վէ պիր տա օլ պէօլիւք իզտիհամ արասընտա տախի ազիւմ վէ տէրին պիր սիւքիւնէթ տէվամ էտէրէք, եիւզլէրճէ կէօզլէր տար աղաճընտաքի շէհիտլէր իւզէրինէ մըլսլանտը գալտը:

Պէշ ֆէտաիլէր իշթէ պու սուրէթլէ սսըլտըլար:

Իշպու տար աղաճընը իհաթէ իտէնլէր, էհալի ի միւխթէլիֆէտէն վէ մահքէմէ հէյթ ի ազալարընտան իպարէթ պուլունույօրլար իտի: Շէհիտլէր տար աղաճը իւզէրինտէ 8 սաաթ գալտըլար: Պէնտէնիզ օլ էսնատա էօթէ պէրի տօլաշըպ տուրմագտա իքէն, էնգարէտէ մէնֆիէն իգամէթէ մէճպուր օլան, Մկրտիշ Եպիսկոպոս Վեհապետեանըն նէզտինէ կիթտիյիմտէ միւմաիլէյհ «Իմ քաջերս մեռան կո-

րան, ես ո՞ւր գիտեմ, ո՞ւր փնտռեմ» տէյերէք տէօյիւնիւպ չարփընմագտաւ վէ ֆիղան էթմէքտէ պուլտըմ, քէնտիսինի մինդայրը ի հատտին թէսէլի էթմէյէ չալըշարագ «էօյլէ աղլայրպ սըղյամագտան պիր ֆաիտէ հաաըլ օլմայաճաղընը պէյան իլէ, պու նահատակլարըն գալտըրըլմաաընըն չարէսինէ պագըլմաաընը իֆատէ էյլէտիմ: Միւմաիլէյի Սրբազան տախի «Յղոււմ ալ չու եղիլէ վարդապետ օլաճագ մախլուզըն (վանահայր և առաջնորդ այն առեւն) վանքտա րահաթ րահաթ օթուրուպ պիլա ֆիթուր սօղուգ գանլըլըգիլէ եաղտըրը մէգալէյի օգու» տէյերէք պանա պիր քեաղլտ ուզաթտը, էլէ ալտըղըմտա միւնտէրիճաթընը չէօյլէ պուլտոււմ: «Սոյն մահուան դատապարտուած և կախազան հանուած հինգ նընջեցեալները առանց ո՛ր եւ է կրօնական արարողութեան թողեցէք(*), և ծախան ալ աղքատախնամին գոնձանակէն հագցէք»: Պունը օգուտուղըմտա գանըմա տօգսնարագ, Միրտիչ Սրբազանա «Աիգ աալա մէրագ էթմէյինիգ, պէնտէնիգ պու նահատակլարը պիլն ի րուհանի իճրաաըլլա միւքէմէլ սուրէթտէ տէֆն էտէրիմ» տէտիմ վէ տըշարը չըգտըմ: Պէն ֆէվգէլտէ աճը վէ մէրագըմտան պիրագ թէսէլլիյապ օլմագ իւզըէ միւմաիլէյի Սրբազանըն նէգտինէ շիթապան օլմուշ իքէն միշարիլէյի օլ տէրէճէ միւքէտտէր պուլտըմ քի պէնտէնիգ քէնտիսինի թէսէլլիյէ էթմէյէ մէճպուր օլտոււմ:

Տօղրու պիր էրմէնի մարանկօղըն տիւքեանընա կիտիպ պէշ առէտ սանտըգ սըփարըշ էթտիմ: Սանտըգլարըն իւզէրինէ սիլան պիր պէգ իւզէրինտէ սորը գապարուլը չիվիլէրտէն պիրէր խաշ հափտըլարագ իմալէրինին իւք հարֆլաւընըտա հազտըրտըմ: Հէման օ էսնատէ թարուըն հէմէէրիլէրինտէն վէ պաշգա ազգայինլէրտէն պանա մուսվէնէթէ հազըր օլան քիմալէր տախի պուլտոււմ: հէր քէս էլտէն կէ-

(*) Թաւմ Տրգատ հպիսկոպոս Պալեանըն էլի. օ տա Ժիրայր իչիւն պէօյլէ հափտը, վէ անճագ եղիլէ վարդապետ՝ Տրգատ հպիսկոպոստան շու ճիհէթլէ էյի տիր քի, պու պէշ ֆէտաիլէրին տաըլմալարընատա մուգատտէմա հարտըմ էթմիլ տէյիլ տիր, Հալ պու քի Տրգատ՝ Ժիրայրըն տաըլմասընա թագըրի վերտիլի կիպի տէֆն էթմէք իչիւն քէնտիսինէ թագտիմ օլուտըղընտա ճէսէտինի պիլէ գապուլ էթմէտի:

լէն մուսմէնէթի միւլիյէթ վէ ինսանիյէթ նամընա տիրիզ էթմէտի, սաղ օլսունլար:

Զարշույա կիտէրէք շէհիտլէր իշիւն քէֆին ալտըմ վէ հօլտա թէսատիւֆի էթտիյիմ միւթէպէրանը միւլլէթտէն իս-քեան միւսիւ Փօլ (Ամէրիգա թէպտասը) իւէ գաթլիկահա աողրու միւթէվէճճիհ օլտուգ: Եօլտա կիտէր իքէն քէֆինի գօլթուղուտա կէօրէն պազը քիմսէլէր «Աման տիշճի պի-րատէր, սագըն օլ մէֆթալարըն հանընա հանաշիմ, սօնրա պիր իֆթիրա իւէ սէնի երնէ հապս էտէրլէր» տէյօրլար ի-տի իսէտէ, պու սէօղլէրէ աւլա հէվալէ ի սէմմի իթիպար էթմէյէրէք «Պէնիմ հափտըղըմ ինսանիյէթ նամընա տըր, մին-թարաֆ իլլան պիր խըզմէթ տիր. անլէր իւէ հապսխանէտէ թուզ էթմէք տէ հէմիշիմ, խուսուսիլլէ էօլէնլէրէ հիւրմէթ՝ վաճիպէի զիմէթ տիր» տէյու ճէվապ վէրիյօր իտիմ. պա-շընտա սիլինտիր չափգա պուլունան րէֆիգիմ միւսիւ Բօլ իւէ մահալը գաթլիկահա միւվասէլէթիմիզտէ. օլ հէյէթ ի մահքէմէ ազալարը պիզի կէօրիւնճէ ալընը փարչալամըշ վէ գարնընը տոյսուրմուշ գափլան կիպի գուլազլարընը տիքմէյէ պաշլատըլար: Զաթէն հուզուրլարընա խալլի տէֆալար չըգ-մըշ օլտուղըմ օլ ճանվարլարտան փերվա էթմէտիմ: Իւէ կէ-չիպ սնճագ պէրայի փօլօթիգա հէրտէն պիր թէմէննան է-տէրէք «Մէյթլէր՝ պու սըճագ հավատա տահա չօգ տուրա-ճագլար՝ մը, թէաֆֆիւն էթմէլէրինէ՞ գատար մը պրազըլա-ճագ, անլէրի տէֆն էթմէք իշիւն սիզտէն միւստատէ ալ-մաղա կէլտիմ» (*) տէտիմ:

Պիրիսի ճէվապէն «Իպրէթ ի ալէմ իշիւն պունլարըն մէյտանը սիյասէթտէ տահա զիյատէ գալմալարը լազըմ տրր» տէտի: Պիր պաշգատը պանա «ալէմէ ճէլլատ լազըմ, սանա նէ» տէյօր իտի: Ասքէրլէր իւէ պիրլիքտէ պուլունան պին պաշընըն հանընա հանաշըպ քէմալը թէվազու իւէ մագսէ-տիմի տրզ էթտիյիմտէ, միւմաիլէյ «Աֆէրին օղլում, պիզտէ պէօյլէ պիր տտէմ արայօր իտիք» տէյու ճէվապ վէրտիք-

(*) Վարիտ ի խաթր օլույօր քի տիշճի իշպու մուսմէ-լէսիլլէ, Արիմաթիալը Թովսէֆին վազիֆէսի կիպի պիր վա-զիֆէ իճրա էթմիշ տիր:

տէն սօնրա, ծնպաշըյա տէճիւկ «8—10 թանէ ասքեր
ալ տա տիշճի իլէ պունլարը տէֆն էթմէյէ կէօթլւրիւն»
տէյիւ էմր վէրտի. Պու պապտէ միւստատէ ալտըղըմ իշի-
տիլինճէ մուսվէնէթէ հազըր օլուկ տա իհթիյաթա պինայէն
ուզադտան ուզադա տուրմագտա օլան միլլէթտաշլարտան
Օսմանճեան թորոս վէ ֆօթօղրաֆճը Ճէվահիրճեան էֆէն-
տիլէր, պազը կիւրիւնիւլէր, վէ պիր չօգ միլլէթտաշլար
մէյտանա չըզըպ, հարտըմա հազըր օլտուգլարընը պիւտիւր-
մէլէրիլէ, հէր պիրիսի պիրէր վազիֆէ տէրէօհտէ էթտիլէր.
էօլիւլէր իշիւն իքի արապա թէտարիք օլունարագ, ծնլարը
հազըրլաթտըղըմըզ խուսուսի սանտըգլարա եէրլէշտիրտիք-
տէն սօնրա, իւշիւնիւ պիր արապայա վէ իքիսինի պիր ա-
րապայա գօտուգ, պէնտէնիզտէ պու սօնրաքի արապայա
պինէրէք իշի միւսապիլէշտիրտիք, շիմտի հէր իքի արապա-
տա իւշէր քիշի վար իտի, անճագ պէն թապուլթտա տէյիլ
իտիմ: Մէզարըղա տօղրու միւթէվէճճիհ օլտուգ, Եօլտա
շուրտան պուրտան պիր չօգ քիմնէլէր մէյտանա չըզըպ պի
զէ ըէֆագաթ էթտիլէր, վէլհասըլ մէզարըղա փիտէնէ գա-
տար պին քիշիտէն իպարէթ պէօլիւք պիր իզտիհամ փէյտա
օլտու: Պունլարըն արասընտա խայլըճա իսլամ վաթանտաշ-
լար տոխի մէվճուտ օլուկ կէրիտէն կէրիլէ սէյր էթմէքտէ
վէ իշթիրաքը հիսս կէօսթէրմէքտէ իտիլէր: Պու գատար
իլէ քիֆայէթ էթմէտիլէր, վաթանփէրվէրլիք վէ ինսանի-
յէթ հիսսիյաթը թաշըյան նիչէ իսլամ գարնտաշլար, պու
պիսուչ քիմնէլէր իշիւն էսէֆ պէյան էտէրէք հիւքիւմէթ ի
մահուտէնին վէ իսթիպտատըն հագգարպ մէսլէք վէ մուսմէ-
լէսինի սուրէթ ի շէտիտէտէ մուսխադա էթմէքտէ վէ«Ասրու
մադա շայէսթէ նիչէ գանլըլար, գաթիլէր, գալիմէր վար
իքէն, ծնլարը պրագըպ պունլարը ասմագ, իմանաըղըզ,
հագգաըղըզ, ինսաֆըղըզ տըր: տինի իսլամիյէթ պունա
միւստատէ էթմէզ, տին ու տիյանէթ, քիթապ վէ շէրիաթ
գալգմըզ» տէյիւ փըսըրտամագտա օլտուգլարը քէմալը մէմ-
նուսիյէթլէ իշիտիլմիշ տիր:

Մէզարըղա վասըլ օլտուգումըզտա, էօլիւլէրի սանտըգ-
լարտան չըզարըպ ալէլ ուսուլ հըյգատըզ, վէ էլիմիզլէ էշ-
տիլիմիզ մէզարըլարա էլիմիզլէ էնտիրտիք: Տէր Արմէնակ վէ
Տէր Խորէն քահանալար մարիֆէթիլլէ ային ի րուհանիյէլէ-

րինի, վէ մէրասիմի մէտֆուրնիլէրինի մութանթան սու-
րէթտէ պիլա գուսուր իճրա էթտիրտիք (գուլագլարը չին-
լէսին Տրդատ եպիսկոպոսըն):

Էօլիւլէրին էլպիսէսինի չըգարթտըղմըզ գէման, Թորու-
սըն իւզէրինտէն պիրազ փարա չըգտըղը կիպի գուչաղընըն
արասընտան տա պիր քեաղըտ գուհուր էթտի, աշտըղմըզ-
տա կէօրտիւք քի իւզէրինտէ պիր պաշգա քեաղըտ սա-
հա վար իտի. պիրիսի արգուհալ, տիկէրի իսէ եաղտըղը
սօն մէքթուպընըն միւսվէտտէսի օլտուղը անլաշըտը: Մէք-
թուպը պիր եատիկեար մագամընտա մահաֆաղա էթտիմ
իսէտէ, արգուհալը մաէթթէէսիւֆ էթմէտիմ. լաքին արգու-
հալըն մէյալը՝ պիսուշ օլտուղսընը վէ հագգսըզ եէրէ իտամա
հիւքմ օլտուղընտան տօլայը, հիւքիւմէթին վէ մահքէմէնին
մէսլէքի գալիմանէսինէ գարշը շիքիայէթտէն իպարէթ օլուպ
հիւքիւմէթէ թագտիմ էթմէք իւզրէ հագըրընտմըշ իտիյի
թէպէյյիւն էտիյօր իտի, ֆագաթ պու արգուհալ պանա փա-
հալըյա մալ օլտու գիրա օրատա անը կէօրէն օնպաշը իս-
թէտի իսէտէ «Արթըզ սիգէ լիւզումը հօզ տըր» տէյա վէր-
մէտիմ: Օ տա կիտիպ մէսլէլէյի հիւքիւմէթէ խապէր վէրմիշ
հագգըմտա շիքիայէթ էթմիշ տիր: Չէնտ հաֆթա սօնրա պիր
կիւն ֆօթօղրաֆը ձէվահիրճեանըն տիւյիւնիւնտէ պուլուն-
տըղմ պիր սըրատա «արգուհալ մէսլէլէսինտէն» տօլայը կէ-
լիպ պէնի տէրտէսթ էթտիլէր: Տիւյիւն մահգուզիլէթիւիզ
մահգուհիլէթէ թէպէտտիւլ էթտի: Տիւյիւն շէնլիյի միւնա-
սէպէթիլէ պիրազ տէրտիմիզի ունաթմագ իշիւն գաֆայրտա
պիրազ իսլիմէմիշ իտիք, հայտէ տօղրու հապսխանէյէ տիւ-
յիւն էվինտէն հիշ հափսխանէյէ կիթտիլիւիզ վաճ մր. վար
իսէ իշթէ օլ վագըթ անլարսընրզ պէնիմ նէ հալտէ օլտուղըմ:
Թորոս գահրամանըն շէրպէթինէ պիգէ իւշ պուչըզ ոյ տահա
հապս օլունմագ նասիպ օլտու: Մատտէթէն փէք չօգ միւթէգար-
րիր օլտում, լաթին շիքիայէթ էթմէտիմ, Ալլահ պիլիր: Պու
քէրրէ գուրթուլուշմ տա շէօյլէ օլտու, վէ պու սօն գուր-
թուլուշ օլտու: Էնգարէ մէքթուպճուսը Րէքիայէտտին պէլին
թավիլէսիլէ հապսխանէտէն կէօթիւրիլիւպ եէնի մահքէ-
մէ ի պիտայէթ ճէգա րէխինին տիշինէ պագմագըղըմ ի-
ճապ էթտի, պու սոնրաքինին լաթֆէն միւտախէլէսի սայէ-
սինտէ պատէհու թախիլէ օլունտում:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Խ Ի Ք Ա Մ

ՄԵՐ ՅԱՐԳԵԼԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԴՐԱՒՏԻՆ ՏՐԴ ԹԻՒՐ ԿՐ յԱՆՃՆԵՆՔ ՓՈՒԹԻՆ, և այս անգամ ճոխ պարունակութեամբ, 24 էջ, յաւ ի սիրտ կ'ըսենք թէ, մեր 250 գաւառացի հաստատուն բաժանորդներէն ճասնել երեք հոսիմ զրամն պռած ենք, ասոնցմէ ալ 2 հատէն տարեկան, իսկ միւսներէն եռամսեայ բաժնեգիրն, այս անշաշն գումարը մեր ըրած փութի ծախսին մէկ հինգերորդն անգամ չէ, թող ուրիշ մեծամեծ ծախսերը, արգարեւ գաւառներէն աւելի քաջալերութիւն տեսանք, թերթ զրկեցինք, բայց ինչ օգուտ անոնք մեզի տակաւին դրամ չի զրկեցին. և որովհետեւ մենք քանի մը հարիւր ոսկի յատկացուցած չենք այս գործին, ու սեր տրամադրած ամբողջ զրամական այժը սպառած է, չենք կարող աւելի սպասել և չենք կրնար ալ այդ պայմաններու տակ թերթը շարունակել. մենք մեր պարտականութեանը մէջ, մեր ֆիզիքական ու մտաւորական և զրական կարողութիւնները որչափ որ կը ներէին հաւատարիմ գանուելու աշխատեցանք, սակայն կարծեմ մեր յարգելի բաժանորդները այդպէս չըրին զժաղգաբար. ԴՐԱՒՏԻՆ համակիրներուն խորհուրդով ստիպուած ենք թերթը գէթ առժամանակեայ կերպով դադարեցնել մինչեւ որ գաւառի հաշիւները մաքրենք, ու միայն պիտի պահանջենք որ ցարդ իրենց զրկուած 8 թիւերու փոխարէնները զրկեն մեզ 40 փարայի նամակի փուլերով: Մէկ բաժանորդի համար 8 դահ. նշանակութիւն չունի թերեւ, բայց երբ 8×350 բաժնեգիրներ (Պոլսեցիներն ալ միասին) մէկտեղ գան ու անգանձելի մնան մենք շատ ինչ կը կորսնցնենք. երբ իւրաքանչիւր բաժանորդ ցարդ ընդունածներուն դրամը զրկէ, մենք պիտի կրնանք թերթը շարունակել, ու երբ իրենց այսքան աննշան մէկ պարտքն ալ չի վճարեն, անկարելի է վերսկսիլ, և այն ատեն կը հարցնեմ. Ո՞վ է տուժողը, եւ ո՞վ անհաւատարիմը: Վրոք թերթը աւելի գրաւիչ չի կրցանք ընել, պատճառը զարձեալ այն էր թէ զրական խրախոյս չի տեսնաք սկիզբէն ի վեր, և այս պարագան յուսախաբութեան մատնեց մեզի: Գրեթէ ամէն օր քանի մը նամակներ կ'ստանանք, բաժնեգիրն գտնելու ակնկալութեամբ հապճեպով կը բանանք. գրեթէ ամենքն ալ սիրային բանաստեղծութիւն կը պարունակեն նորահասներու կողմէ տաղաչափուած, յարակից նամակով կը խնդրին որ ԴՐԱՒՏԻՆ մէջ հիւրընկալենք. եթէ քիչ մըն ալ ուշ ծնած ըլլար այս ազգը, առանց

խորապահութեան սեռի բացասեցող պիտի ծնի՞ եղեր, բայց անկուտի. մեր երկրին մէջ բանաստեղծութիւնը՝ անկուտի-ութեան հետ հոմանիշ է։ Խմբագիրները միայն գիտեն եւ կ'զգան թէ, թերթը մը ինչ զոհողութիւններով և դժուարու-թիւններով իւր լոյս կը տեսնէ. գրեթէ բոլոր թերթերը ունին իրենց ձեռք կարկառող բարերարները կամ բարեսիրական ընկերութիւնները. առանց այսպիսի օժանդակութեան թուր-քիայ մէջ թերթ հրատարակել ու յաջողիլ հրաշք մը պիտի ըլլար, հաճախ մէկ այս հրաշքը տեսնելու յամառեցանք. բայց դժբաղդաբար չի կրցանք տեսնել. Ո՛չ կունէ՞ ունէինք եւ ոչ աշխատակից ընկեր, այլ միայնակ թերթին բոլոր ծան-րութիւնները շարկած հասանք մինչեւ Տրդ թիւ. բայց հոն այլեւս սպառեցաւ մեր անձնական ոյժը և հատաւ կանթերին իւրը։ Մեր թերթին համակիրներուն ձեռնառութիւնն ալ բարոյական քաջաշխիռութիւնն, անդին չանցաւ և զարմացանք որ կարող գրել բունող բարեկամներ ալ հեռուէն հանգիստեսե-նէր եղան, ու գործին զժուարութիւնները մատնանշեցին, փոխանակ մեզ խրախուսելու գէթ իրենց բարոյական օժան-դակութեամբ։ Այսու հանգերձ շնորհակալութիւն մը ունինք մեր սրտին խորը ամենուն հանդէպ նոյն իսկ չի վճարող բա-ժանորդներուն և օթխախճիներուն համար ալ։ Ծնորդակա-լութեան բաժին մ'ալ համակ համակրելի երկրասարգ տը-պագրիչ Պրն. Զարեհ Պէրպէրեանին որ տեսնելով դժ-ուարութիւնները մեզ գտնապիղծելու, մխիթարելու ճիգ մը մտցանք որ մեր նախընթաց Դրդ թիւը մեծ սպառում մը մտցանք որ լաւատես ու ազնիւ բնաւորութեամբը։ Զար-կը թափէր իր լաւատես ու ազնիւ բնաւորութեամբը։ Զար-կը ուղղութիւնէն դուրս է գաւելտը, չէինք կրնար շարունակ մեր ընթերցողներուն հրամցնել այդ օրինակ նիւթեր։

ՄԷԲԹԷՊ ԱՐԳԱՏԱԺԸ

իշպուհ էսէր՝ շահիրտանա թիւրքճէյի պիստուհուէն էօյ-
րէթմէք իշիւն քիււնիէն հէնի պիր մէթոտ իւէ թանգիմ օ-
լունմուշ պիր քիթապ տըր. իշպուհ մէթոտ իսէ, տալմա
լունմուշ իւէ թիւրքճէյի չօնուղա մալ էթտիր-
մէքտէն իպարէթ տիր, քի պուտա փէք սուհուէթլի պիր
թարիգ տիր, Միւէլլիֆի յիւմաիւէյն խայլի միւտտէթ մու-
սլլիմիք էթմիշ օլտուղնտան չօնուղալը միւշքիւլաթտան
գուրթարմազ իշիւն էօթէտէն պէրու թատիմ վէ թասաՎվուր
էթտիլի պու միւֆիտ էսէրի էվլատը վաթան խայրենա թապ
ու թէմսիլ վէ նէշրէ մուվտֆիազ օլտուղունտան տօլայը ան
սամիմ իւլ գալպ քէնտիսիսի թէպրիք էթմէմիզլէ պիրլիքտէ
պու քիթապը պիլ ճիւմէ մէքթէպլէրէ թաՎսիյէ էթմէքլէ
քէսպ յի միւպանաթ էյնէրիզ
Գիւրգուսիթիմն պէյ խան Նօմ. 13, Գըյը-

Մահալը ֆիրուխթը էմին պէյ խան Նոմ. 13, Գըլ-
ճեան պիրատէրէր, Ֆիյ 2.50 ղըշ:

ՏՕՔԹ, Մ. ՍՈՒՃԵԱՆ,

ՄԱՍՆԱԳԵՏ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԽՆԴԱՄԷԶՈՒՄՆ

ԴՈՐԵԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

Կը դարմանէ ամենաարագ և ամենավերջին դիւրութեամբ Ձերանկատը (Ձերէնկի) և ջերմամիզութիւնը (Պէլ սօղուգուղը), Միզարգելութիւնը, Երազսփորձութիւնը, Երկուկամունքի (պէօպրէկի) հիւսանդութիւնը, հին և նոր ստամոքսի տկարութիւնները: Ամէն օր առտունէ մինչեւ իրեկուն կը գտնուի Պաղէգափու Մինասեան Դեղարան Պին Պիր Ձէշիտ վաճառատան դէմ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՔԵՂԱՐԱՆ Վահրամ Ասատուրեան

ԿԵՏԻՔ ՓԱՇԱ—ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԵՕԳՈՒՇՈՒ, Կ. ՊՈԼՍ

Այս դեղարանը որ սուղ ժամանակի մը մէջ հասարակութեան վստահութեանը որժանացաւ, մասնաւորապէս դեղերուն խիստ թարմութեանը, դեղագիրներու ճշգրիտ պատրաստութեանը, և ցոյց տուած ուղղամտութեանը համար, այս անգամ իր բոլոր յաճախորդները գոհ ձգելու նըպատակով և յարգոյ հասարակութեան քաջաբերութեանը վրայ, ինչպէս ուրիշ ապրիլներ, նոյնպէս այս ապրիլ ներկէկիպէն միծաքանակ բերել տուած է

II. ԵՐՈՐԻԻ ԱՆՍԻՄՆ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ
ՈՐ ԱՌԱՋԻՆԱՅԱՐԳ ԳԻՄԻՆԱՅԻՆՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԱՆՈՒՍԵՐԻ ԲՈՒՇԵՆՆԵՐՈՒՄ ԳԵՆՈՒՄԸ ՈՒ ԱՆՆԱՐԴԱՆ ԸԼԼԵԱԼԸ ՎԱՆԵՐԱՑՈՒՄԸ:

ՄՕՐԻԻ ձկան իւղը Կը ծախուի մեծ ու փոքր քանակութեամբ, մասնաւոր շիշերու մէջ: Կէտիք Փաշա—Պալի Փաշա դեղարանը կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակէ մեծ քանակութեամբ քօնեաքներ, օ սղ քօնեաքներ և անգլիական ու զաղիական դեղերու մթերք մթերք:

ՎԱՂՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ դեղարանը և յաճախորդներուն փափաքին համաձայն, ի դիւրութիւն, կը հրաւիրուի ուղղուած բժիշկը: Այս դեղարանը կը յաճախեն արդէն փորձ ու կարող բժիշկներ, որոնք դեղարանին յարակից մասնասնեանակին մէջ կը դարմանեն ամէն տեսակ հիւսանդութիւններ: Բշտ և ԵՂ. օրերը, Կէս օրէ վերջ ձրի դարմանում:

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ՈՒՆԻ

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՍՊԱՍ

Ռ. ՍԵՐՈՔԵԱՆ

[ՆԿԱՐԻՁ]

Նկարչական արտեհարին բոլոր առաւելութիւններովը
օժտուած Ռուբէն էֆ. Սերոբեան պիտի յաջողութեամբ և ճա-
շակով կը պատրաստէ ամեն տեսակ քանձնարարութիւններ,
թէ իւրացնե՞ր և թէ գաւազանէն դիմագծութիւններ և բէյ-
զածներ անոյն, գոհ ձգելով նոյն իսկ ամենէն հետաքրքիր
ոչ նրբադիւն յաճախորդները: Թէ որքան սկզբէն այստեղ
հախան է հիմարքանդ նկարները գիտելու համար այցելութիւն
մը իր խանութէն որ կը գտնուի Նուր-Օսմանիէ Գլըճը-
լար փողոց թիւ 48:

ՏՕՔԹ. Ա. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՎԻՐԱՌՈՅԺ—ԹԺՒՇԻԿ

Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ տասնեակ տարիներու անընդհատ
պաշտօնավարութեամբ ծանօթ Տօքթ. Ա. Գազազեան էֆ.
գիտական վերջին պահանջմանց համեմատ և կարճ ժամա-
նակի բէյ կը նշարմանէ ամէն տեսակ վիրաբուժական ներ-
քին և վնասերային (ֆրիմամիցութիւն և ֆրամկախտ), ինք-
պէս նաև նորանց և կանանց ծննդամիջային հիւանդութեան-
ները: Առանց ցաւ պատճառելու տեղական թմրեցուցիչ դե-
ղերով կը կնատարէ քործողութիւններ, կը դարմանէ ար-
դանգի թղարութիւնները և ամէութիւնը ևն:

Հիւանդ կ'ընդունին ամէն օր և ընց ի կիրակիէ, ժամը
Յոգ-7 (Ը. Թ.) Կէտիկ փաշա: Ազատութեամբ Էֆ. ի դեղարանը
և կէս օրէ վերջ Պահճէ գարու. փռէին կից թղթավաճառ-
սանձաֆի վրայի իր մասնաւոր սենեակին մէջ:

Հինգշաբթի օրերը Կէտիկ փաշա, Ասատուրեան դեղա-
րանին մէջ՝ ձրի:

ՏՕՔԹ. ՏԻԳՐԱՆ Հ. ՍԻՒՆԻ

Կը դարմանէ իր հիւանդները աչքի բժիշկ Տօքթ. Իսաա-
փանջայի դարմանատունը:

Պոլիս պարսից դեռպանատան պողոտային վրայ Իմնիէթ
Սանադղիի կից:

Ներ նրկարամեայ փորձնութեամբ ի վիճակի է այս
կերպով գոհացնելու իրեն գիտող հիւանդները: Ժամը 6էն 10
բացի Ուրբաթ և Կիրակի օրերէ: Զորեքշաբթի օրերը Էֆի
աղքատներու համար:

ՏՐԱԹԻ. ԶԱՐԵՆ ԳԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԳԻՆ 40 փաթա

